

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

shaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v ošjačkem semenišču (Knabensomnar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačajo od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Politični divjaki.

Kar sedaj nemški liberalci počenjajo, to stavi razupito njihovo „kulturo“ na laž. Zlasti v državnem zboru kažejo, da so pravi politični divjaki. Namesto da bi svoje povedali, koliko se naj za državo letos potroši, koliko dače račun, dolgov poplača ali naredi, napadajo ministre, psujejo na uradnike, zasramujejo Slovane in prav očitno, kakor s kakim parkeljnom žugajo — z Bismarkom. Ko jim je česki poslanec Fanderlik takšno škiljenje čez avstrijske mejaše v prusko Nemčijo zavrnil in jim izdajstvo očital, delali so kakor nekdanj Judje, ko jim je sv. Štefan resnico v obraz povedal. Začeli so kričati, tuliti in se togotiti, ušesa zatiskavati rekoč: „Vas nečemo poslušati.“

Nemci radi hrvatskim Starčevićjancem očitajo politično surovost, ker ti časih tako dolgo nasprotnega govornika motijo, da ne more dalje govoriti. Toda nemški liberalci niso za las boljši v tej reči. Kajti sami so tako divjali, da je Fanderlik res moral omolkniti pred takimi političnimi divjaki.

Zakaj pa toliko divjajo? Ker vidijo, da so 6 let zastonj razsajali, zgubljeno večino v državnem zboru zopet pridobiti in prejšnje svoje ministerske stole zopet zasesti. Minister Dunajevski jim je povedal, da je Avstrijo mogoče tudi brez nemških liberalcev uspešno vladati in da pri tem še dalje ostane. Jednako je govoril tudi minister Taaffe in novine so kma/u potem poročale, da je cesar ministra Dunajevskega pohvalil. Bližnje volitve za državni zbor vodili bodo torej zelo gotovo sedanji ministri in to je najhujši strup nemškimi liberalcem. In zato obupno divjajo in grizejo okolo sebe, da vsaj nekoliko nasprotnikov zgrizejo, dokler se jim zobovje popolnem ne skrha, česar od prihodnjih volitev pričakujemo. Pripravljajmo se torej dobro, dragi Slovenci, na ta velevažni, odločilni boj.

Desterniški.

Kako se nam štajerskim Slovencem godi!

(Govor poslanca B. Raiča v državnem zboru, dne 28. febr. 1885.)

I. Visoka zbornica! Prestolni govor 8. oktobra 1879 nam je obljubil, da hoče vlada za gmotne in duševne koristi vseh narodnosti po Avstriji enako skrbeti; dalje, da bo Avstrija zavetje, kjer bo vsak narod svoje pravice dobil in pravo prostost vžival. Nj. ekszellenca, g. minister-predsednik, rekel je na 15. februarja 1882 v 149. seji: „Avstrija je Avstrija; ona je točka, kjer se vse narodnosti, ki živijo pod avstrijskim žezlom, zbirajo na podlagi enakopravnosti, kjer tudi uživajo svoje pravice.“

Temeljna postava od 21. decembra 1867, ki govori o splošnih pravicah državljanov po deželah in kraljestvih zastopanih v državnem zboru, pravi v členu XIX tako-le: „Vsi narodi v državi so enakopravni in vsaka narodnost ima nedotakljivo pravo na varstvo in gojitev svoje narodnosti in jezika. Enakopravnost vseh po deželah običajnih jezikov priznava država v šoli, v uradu in v javnem življenju. Po deželah, kjer stanujete po dve narodnosti, naj se učilnice tako uravnajo, da si brez sile vsaka narodnost lahko znanje družega deželnega jezika pridobi in potrebne pripomočke doseže za izgojo materne jezika.“

Potrjena postava je toraj porok za polno ravnopravnost vseh narodov, živečih po deželah in kraljestvih v državnem zboru zastopanih, v uradu in v javnem življenju.

Brez dvombe se k tem narodnostim prištevajo tudi Slovenci živeči na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem, če tudi na več deželah razdeljeni, vendar med seboj v dotiki! žal, da jih tako redko doleti kak blagodejen žarek dobrot v ustavi jim zagotovljenih!

V povdarek ravnokar rečenega služi naj vam sledeče: § 39 postave od 8. februarja 1869, veljavne za Štajersko pravi: „Jeden deželnih šolskih nadzornikov mora slovenščine

popolnoma zmožen biti!“ In vendar se na ta paragraf živa duša ne ozira. Sedanja vlada imenovala je za Štajersko deželne šolske svetnike, katerih niti jeden ni slovensčine zmožen. (Čujte! na desni) če tudi živi na Štajerskem poleg 785.000 Nemcev 467.000 Slovencev, če tudi Slovenci 10.000 in Nemci pa le 12.500 vojakov dajó.

Za okrajne šolske nadzornike imenovali ste nam z malo izjemo možé, ki se vrlo malo brigajo za blagor narodne šole, pač pak jim je vedno pri sreci, kako bi slovenske otroke ponemčiti mogli. Pri tem ponemčevanju jih pa okrajni glavarji sami najkrepkeje podpirajo in to tako po Štajerskem, kakor tudi po Koroškem vseskozi.

Ravnateljstva in profesorska mesta oddajajo se redno tujcem kar po tihem, brez razpisa, tako v Mariboru kakor tudi v Ptujih (kjer se sicer nahaja neka šola, ravnateljstvo njeno je pa kljubu temu na Dunaji). Prav nič boljše ni v Trstu, Gorici in Paznu, kamor ste nedavno poklicali vodjo iz Sterberga. Domače profesorje si prizadevate odpraviti iz dežel, njihova mesta pa s tujci nadomestiti, tako v Mariboru, Celjih in Ptujih kakor drugod. Dr. Vošnjak je leta 1881 v budgetni debati omenjal naslednjih dveh slučajev. V Mariboru je bila razpisana služba suplenta. Šest se jih je za njo oglasilo, ki so bili vsi slovensčine zmožni, dobil jo je pa nek žid (čujte! čujte! na desni), če tudi v Mariboru sami katoliki študirajo. V Trstu je bila razpisana profesorska služba, za katero je 43 suplentov prosilo; med temi je bilo 7 takih, ki so dokazali zmožnost v obeh deželnih jezikih in so bili že po 6 do 7 let suplentje. Službo je dobil najmlajši kompetent, ki je še le eno leto supliral, za to pa je bil domači učitelj pri baronu Depretisu. (Čujte! na desni). Tako se godi pod sedanjim naučnim ministrom. (Čujte! na desni). Domače sinove pošiljate nam večinoma na Hrvaško ali pa še bolj doli na jug k našim bratom; posamični med temi morajo biti po več let za suplente, zgodilo se je pa že tudi, da so izprašani učitelji morali brez službe grenke čase preživeti. Že nastavljene profesorje podili ste nam iz enega kota države v drugega, in za to, ker so imeli zadosti poguma da so se javno za Slovence pripoznali in so za svojo narodnost delali. Če bi si visoka vlada prizadevala, da nam tujcev tedaj pošlje, kedar bi se ti že dobro slovensčine naučili, bi mi veliko manj proti temu ugovarjali. Kot davkopláčevalci, ki komaj še dihamo, in kot avstrijski državljani moramo jako slovesno takim krivičnostim cesarske kraljeve vlade ugovarjati.

V najnovejšem času izmislili ste si še celó neko pripravnico za bodoče gimnazijalce, le da se slovenski učencev za eno leto zakasni.

Če bi bil naučni minister vpeljal tudi po Štajerskih srednjih šolah paralelke, kakor so bile sklenjene v državnem zboru, bi to leto za slovenske učence ne bilo zgubljeno.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Kako kravi in teletu prvi čas po porodu in mej sesanjem streči do odstavljenja.

Krava in tele, zlasti prva, sta prvi čas po telitvi marsikaterim boleznim izpostavljena; kajti pri kravi velja sedaj, da si zopet opomore, ker je več ali manj vselej oslABLJENA. Do poroda so razni soki in redilne snovi stekale se k porodnim organom, da je ondi zaprti mladič mogel živeti in rasti. Sedaj po porodu pa to naenkrat preneha. Redilne snovi ne dohajajo več k maternici, ampak so naenkrat napotene k vimenu, da ondi mleko narejajo, katero je sedaj mladiču potrebno, dokler toliko ne vzraste, da je sposoben za drugo in sicer za trdo krmo. Vrh tega so brejeje kravi porodni organi se močno razširili in zlasti pri telitvi se raztegnili. Po porodu se zopet skrčijo, da zadobijo svojo prejšnjo naravno lego in podobo nazaj. Jednako vršijo se pri porojenem teletu marsikatero premembe: iz maternega telesa prinese na svet v črevih razne tvarine, katerih se mora hitreje ko mogoče iznebiti, da zdravo raste naprej. Takšne tvarine so: žolč, zleza, črevji soki, telečja smola imenovani. Teh tvarin se mora tele očistiti. Dalje mora teletu popek, skoz kateri je poprej kri od matere na tele prehajala in tudi heanje telečje v heavnik odtekalo, se zapreti in zaceliti. Ni čudo tedaj, ako se kmalu po porodu prikažejo marsikatero bolezn, zlasti, če so se uže poprej pozročile, ko je krava še breja hodila. Zato je treba tukaj posebno paziti, da se takšnim boleznim za časa v okom prihaja in dela na to, da se kravi nareja mnogo in dobrega mleka in tako mladič vrasča v krepko in zdravo plemensko žival.

Najbolji pomoček tukaj pa je prava postrežba kravi hitro po telitvi. Prvih deset do štirinajst dnij po telitvi naj krava kolikor najbolj mogoče pri malem živi. Star pregovor pravi: plemenska žival hodi štirinajst dnij pred porodom in štirinajst dnij za porodom pri slami t j pičlo krmijena. Zato kaže uže pred telitvijo kakih štirinajst dnij kravi pičlo, malo polagati, da je tako na vse pripravljena, kar bi jo utegnulo vsled poroda zadeti. Navadno pa delajo ravno narobe. Ko so nekaj časa slabo stregli brejeje kravi, začnejo naenkrat proti telitvi močno polagati, da bi zamujeno popravili in pozročili, da bi krava veliko dojila. Nasledki temu so pa rado: telečja in pa mlečna